

Vuxenutveckling

Dialog löste konflikten på polariserade ön

Sten-Åke Persson har varit aktiv i Hvens byalag i över 20 år. Foto: Emma-Sofia Olsson

”Polariseringen har nästan alltid skapat diskussion”, säger Sten-Åke Persson, aktiv i byalaget i över 20 år. På Ven har kommun och länsstyrelse, bönder och sommarboende helt olika syn på öns bästa. Förra året prövade de en ovanlig modell för samarbete.

Agneta Lagercrantz

Publicerad 2019-08-03

Den lilla ön Ven i Öresund har 374 åretruntboende och 1 000 cyklar för uthyrning. Som glesbygd och turistmagnet på en gång är ön inte utan intressekonflikter: Byalaget vill prioritera samhällsservicen och Landskrona kommun satsa på besöksnäringen. Deltidsboende och markägare vill ha färre turister och Länsstyrelsen i Skåne bevara artrikedomen på ängarna.

Kan parterna alls samsas med så många perspektiv på vad som är viktigt? Ja, något har hänt på ön. Förra året ansökte byalaget, kommunen och länsstyrelsen gemensamt om EU-pengar för att få förvalta öns natur- och kulturmiljö. Processen dit är ett exempel på vuxenutvecklingens kognitiva gren – den som handlar om förmågan att uppfatta och hantera komplexitet.

– När olika intressen krockar så mycket att det uppstår en konflikt – då spelar väldigt många aspekter in, säger Thomas Jordan, lektor i arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet.

Sedan början av 1980-talet har han ägnat sig åt forskningen inom vuxenutveckling och alltmer intresserat sig för komplexa samhällsfrågor. Han tycker processen på Ven är ett bra exempel.

– För att hantera sammansatta teman behöver nyckelaktörerna kunna se att deras perspektiv bara är ett perspektiv – och att det beror på att de har vissa intressen att bevaka.

Färjan lämnar Ven och återvänder mot Landskrona. Foto: Emma-Sofia Olsson

Flera frågor inom Hvens byalag har sedan länge varit polariserade, och i stort sett alla öns samhällsfrågor strandar på turismen. Som bofast vill man ha färja, mataffär, sjukvård och skola men känner inför kommun och region att ”man bara är intressant tre fyra månader per år”. Många på ön livnär sig på besöksnäringen och ser gärna en ökad satsning. Men deltidboende och markägare anser att turisterna förstör landskapet och grödorna.

– Polariseringen har nästan alltid skapat diskussion, säger Sten-Åke Persson som varit aktiv i byalaget i över 20 år. Medlemmarna har haft svårt att enas och ha en bra nivå på samtalet. Det blir lätt affekterat, och då slår det helt fel.

För att kunna skapa den nära samverkan som krävdes mellan civilsamhället, offentlig sektor och näringsliv för att resultatet av EU-projektet skulle bli hållbart föreslog han att byalaget skulle anlita en utomstående processledare. Det blev utvecklingskonsulten Anna Ranger, specialiserad på komplexa samhällsutmaningar och den som Thomas Jordan tipsade Idagsidan om. Anna Ranger ledde flera möten på Ven, några öppna för allmänheten, andra enbart med markägarna och de olika parterna.

– De har helt olika drivkrafter. Bönderna på Ven ser ingen ekonomi i djurhållning, medan Länsstyrelsen har i uppdrag att skydda arter som kräver betande djur. Kommunen ska ge samhällsservice och inte driva frågan om får och kor. Då gäller det att hitta sakfrågan som alla parterers perspektiv kan kroka i.

”Man måste ha en dialog för att hitta de här lösningarna.” säger Sten-Åke Persson. Foto: Emma-Sofia Olsson

Till slut föddes idén att ön kunde få nya betande djur om de ägdes av ett socialt företag (företag som ska nå specifika samhällsnyttiga mål samt återinvestera sin vinst, reds anm).

Anna Rangers arbetssätt går ut på att få deltagarna att lämna sitt stuprörstänkanden. Hon försöker få alla att "lyfta sig litet i håret" och dela varandras perspektiv. Samtidigt är hon noga med att visa respekt för vars och ens infallsvinkel. Det viktigaste är att de gör en inre resa tillsammans.

– Ska vi som individer kunna förstå helheten i situationen måste vi prata mer med varandra, konstaterar Anna Ranger. Det finns knappt några samtalsforum längre där aktörerna får mötas på lokal nivå. Ändå har ingen något handlingsutrymme eller mandat för att lösa problemet var för sig.

Bäckviken, Ven. Foto: Emma-Sofia Olsson

Foto: Emma-Sofia Olsson

Foto: Emma-Sofia Olsson

Förmågan att lyssna på andra och reflektera över sina egna och andras tolkningsmönster hör ihop med vuxenutveckling – men *perspektivtagande* är ett lurigt ord, varnar Thomas Jordan. I komplext tänkande handlar det inte om ”något så elementärt som förmågan att föreställa sig hur andra tänker”, förtydligar han.

– Här är det snarare perspektiv*medvetenhet*, att inse hur inbäddad man är i synsätt och värderingar. Det är det som gör att man tolkar världen enligt vissa mönster.

– När man blir medveten om att saker är sammansatta av många omständigheter och faktorer kan man också förstå att andra sitter med infallsvinklar och kunskaper som man själv inte har. Då blir man ofta mer intresserad av att lyssna på vad andra har att säga.

Och då har man skapat ett sätt att prata med varandra?

– Ja, och det är en viktig aspekt av vuxenutveckling, säger han. Ju mer medveten man kan bli om komplexitet, desto mer processorienterad blir man. Det minskar generellt sett polariseringen, som ofta gör att man kämpar emot.

Sten-Åke Persson är medlem i Hvens byalag sedan över 20 år och drivande kraft bakom EU-ansökningar för utveckling av ön Ven. Foto: Emma-Sofia Olsson

Sten-Åke Persson, ursprungligen från Ven och återinflyttad sedan 30 år, hoppas att perspektiven har vidgats på ön.

– Ja, parterna har ju vistats i samma rum och haft diskussioner som de aldrig kunnat förr. Trots så olika utgångspunkter gick det att prata utan att det urartade.

Tidigare har det varit svårt att få med sig bönderna, som avfärdat tankarna på nya betande djur med ”vi sysslar inte med ideell verksamhet”, förklarar han.

– Man måste ha en dialog för att hitta de här lösningarna. Det handlade inte ens om att nå konsensus, eller att alla förstod varandra. Men vi kom fram till en kompromiss där resultatet inte blir en alltför stor nackdel för en själv.

Thomas Jordan konstaterar att för många särskilt komplexa samhällsfrågor finns inga enkla lösningar. Gängkriminalitet, plast i haven, främlingsfientlighet, folkhälsoproblematik, skolresultat – alla är sammansatta problem som kräver att vi kollektivt utvecklar strategierna.

– Och det klarar vi inte utan en god förmåga att överblicka och hantera komplexitet. Då blir vuxenutveckling samhällsviktigt. Det betyder inte att förmågan måste finnas hos varenda individ, men däremot hos nyckelpersoner som förstår vikten av att bygga in stödstrukturer i olika former för beslutsfattande.

Hur hanterar byalaget det komplexa i situationen på Ven?

– Man måste ha perspektiv, se det ovanifrån, säger Sten-Åke Persson. Men det gäller att inte bli skrämmd av hur stort och komplext det är, utan ta en bit i taget och börja där. Det är samtidigt det som är det roliga. Man kommer underfund med att alla är beroende av varandra och får en holistisk syn på hur allt hänger ihop.

Vuxenutveckling i komplexa samhällsprojekt – exemplet Ven

Anna Ranger är vd och utvecklingskonsult på Reflekta, med uppdrag för bland annat Naturvårdsverket, länsstyrelser och kommuner för att genom dialog hantera komplexa samhällsutmaningar.

Sten-Åke Persson är medlem i Hvens byalag sedan över 20 år, ansvarig för jordbruksfrågor på Sveriges öar genom [Skärgårdarnas riksförbund](#) och drivande kraft bakom EU-ansökningar för utveckling av ön Ven.

Thomas Jordan är lektor i arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet. Han har intresserat sig för vuxenutvecklingens komplexa tänkande och tipsar om följande arbete av en kollega i USA:

I Massachusetts gjordes ett försök att få 20-talet olika aktörer att samsas om en förvaltning av kustnära havsresurser i mer holistisk riktning. Professor Verna DeLauer vid Franklin Pierce University i New Hampshire ville [studera](#) hur företrädarna använde sin roll i processen och utgick från Robert Kegans jagutvecklingsteori.

Resultatet visade att de som var orienterade mot gruppidentitet kämpade mer för sin egen organisations intressen. De var osjälvständiga och oroliga för inte bli tagna på allvar.

De som befann sig i det självständiga stadiet uppfattade att deras roll var att vara med om att skapa något nytt. De var beredda att tänka nya tankar, hitta strategier för en komplex fråga och förankra dessa i sina organisationer när de kom tillbaka. De såg sig inte som megafoner för sina arbetsgivare.

Visa mindre ^

Agneta Lagercrantz